

اولگ اف. آکیموشکین

۴. تاجیکستان

افزوده‌ها از: آنس باقی خالدوف / ۱۹۹۱م

بررسی‌ها و فهرست‌های مشترک

- خودمختار بدخشان] 1958. "Sredneaziatskie rukopisnye fondy i vazhnost' ikh izucheniya". By A.A. SEMENOV. *Materialy Vsesoyuznoi Nauchno i Konferentsii Vostokovedov v Tashkente... 1957 g.* Tashkent, 1958, PP. 912-920.
- شامل بررسی مجموعه‌های دست‌نویس تاجیکستان. 1966. "Arabskie i persidskie fiziko-matematicheskie rukopisi v bibliotekakh Sovetskogo Soyuz'a". By B.A. ROZENFEL'D. *Fiziko-matematicheskie nauki v stranakh Vostoka*, vyp. 1, Moscow, pp. 256-289.
- در این اثر از دست‌نویس‌های علمی و ریاضی عربی و فارسی در مجموعه‌های تاجیکستان یاد شده است. [۶۷] 1967. *Alfavimyi katalog rukopisei, obnaruzhennykh v Gorno-Badakhshansko i Avtonomno i Oblasti ekspeditsiei 1059-1963 gg. Alphabetic catalogue of manuscripts found by 1959-1963 expedition in Gorno-Badakhshan Autonomous Region.* By A. BERTEL'S & M. BAKOEV. Ed. B.G. GAFUROV & A.M. MIRZOEV. Moscow: Nauka. 120pp. 2 facsimiles.
- [فهرست الفبایی دست‌نویس‌های کشف‌شده بین سال‌های ۱۹۶۳-۱۹۵۹ میلادی توسط هیأت اعزامی به ناحیه خودمختار بدخشان] 1958. "Sredneaziatskie rukopisnye fondy i vazhnost' ikh izucheniya". By A.A. SEMENOV. *Materialy Vsesoyuznoi Nauchno i Konferentsii Vostokovedov v Tashkente... 1957 g.* Tashkent, 1958, PP. 912-920.
- فهرست مشروح ۲۵۳ دست‌نویس (۱۱۷ مجلد) که بیشتر آن‌ها فارسی و دست کم شامل ۳۰ دست‌نویس منحصر به فرد است. این دست‌نویس‌ها در تملک افرادی در بدخشان است. بیشتر آن‌ها متون فرقه اسماعیلیه است. فهرست به زبان روسی است و خلاصه‌ای به انگلیسی نیز دارد. این اثر به ترتیب حروف الفبا بر حسب عناوین به خط عربی است و در آن نمایه نام‌ها به خط سیریلیک و عربی آمده است. عکس این دست‌نویس‌ها در مؤسسه مطالعات خاورشناسی دوشنبه است. (نک: پس از این).
1977. "Arabskie rukopisi v SSSR i ikh izuchenie". By A.B. KHALIDOV. *Arkheograficheskiy Ezhegodnik*, 1977 (1978), pp. 62-78.
- تاجیکستان، ص ۷۲.
1990. "Fondy rukopisei i staropechatnykh knig, aktovykh i epigraficheskikh materialov na yazykakh narodov sovetskogo i zarubezhnogo Vostoka v SSSR". By V.V. POLOSIN. *Materialy Vsesoyuznogo Rabochego Soveschaniya po Problemam Vostochnoi i Arkheografii, Leningrad..., 1988 (Archaeographia Orientalis)*. Moscow, 1990, pp. 178-204.

تاجیکستان، ص ۱۹۹-۱۹۸.

1992. "Collections of Islamic manuscripts in the former Soviet Union and their cataloguing". By ANAS B. KHALIDOV. *The significance of Islamic manuscripts: Proceedings of the Inaugural Conference of Al-Furqān Islamic Heritage Foundation (30th November-1st December 1991)*. Ed. J. Cooper. London: Al-Furqān Islamic Heritage Foundation (Publication no 3). pp. 31-44.

[مجموعه‌های دست‌نویس‌های اسلامی در اتحاد شوروی

سابق و فهرست‌های آن‌ها]

تاجیکستان، ص ۳۶-۳۵.

۱۹۹۲م. «مجموعات المخطوطات الإسلامية في

الاتحاد السوفيتي (السابق) و فهارسها»، تأليف أنس باقى

خالدوف، در: أهمية المخطوطات الإسلامية: أعمال المؤتمر

الافتتاحي لمؤسسة الفرقان للتراث الاسلامي. ديسمبر

۱۹۹۱/ جمادى الاخر ۱۴۱۳، لندن: بنیاد میراث اسلامی

الفرقان (انتشارات، ش ۴)، ص ۱۰۳-۸۳.

تاجیکستان، ص ۹۰-۸۹.

> ترجمه فارسی آن نیز انجام شده است و به زودی

توسط مؤسسه فهرستگان (تهران) به چاپ خواهد رسید. <

> [۶۸] ۱۳۷۶ ه.ش. فهرست نسخه‌های خطی موجود در

ولایت بدخشان، ترجمه قدرت بیگ ایلیچی بیگ و سید

انور شاه خماروف، زیر نظر سید علی موجانی، قم:

کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی، ۱۳۷۶ ه.ش، ۱۴۰ ص.

ترجمه فارسی فهرست منتشر شده در ۱۹۶۷م (نک:

پیش از این)». <

> [۶۹] ۱۳۷۹ ه.ش. «وضعیت نسخه‌های خطی در

تاجیکستان»، از جوره‌بیک نذری، در: مجموعه مقالات

کنگره کتاب و کتابخوانی در تمدن اسلامی، ۲۱-۲۳

شهریور ۱۳۷۴، دفتر سوم، مشهد: بنیاد پژوهش‌های

اسلامی آستان قدس رضوی، ۱۳۷۹ ه.ش، ص ۱۳۲۶-

۱۳۲۹. <

مجموعه‌های منفرد

◀ فهرست‌های منتشر شده:

[۷۰] ۱۹۷۹م. «کتابخانه آرشیو سمیونوف در بنیاد تاریخ فرهنگستان علوم تاجیکستان»، از محمدتقی دانش‌پژوه، نسخه‌های خطی، ۹، ۱۳۵۸ ه.ش، ص ۱۱۰-۱۲۴. فهرست عناوین دست‌نویس‌هایی که بیشتر آن‌ها فارسی است.

فهرست منتشر نشده:

فهرست برگه‌ای (بر حسب مؤلف، عنوان و زبان) در دست تألیف است.

KHOJAND خجند (لنینگراد سابق)

۱- کتابخانه منطقه‌ای تاش خواجه اسیری ۳۰

Tashkoja Asiri Regional Library

شمار کل دست‌نویس‌ها: ح ۳۰۰.

توصیف مجموعه: این مجموعه فهرست نشده و کمتر به آن پرداخته شده است.

DUSHANBE دوشنبه

۲- مؤسسه باستان‌شناسی، تاریخ ۳۱

و قوم‌شناسی دانش

Donish Institute of Archaeology,
History and Ethnology

نشانی: Istravshan 18, 734042 Dushanbe

Tel.: 22-37-42

وضعیت: بخشی از فرهنگستان علوم تاجیکستان.

شمار کل دست‌نویس‌ها: ۱۸۶ (۲۴ عربی، ۱۶۲

فارسی).

توصیف مجموعه: ۱۴۲ دست‌نویس این مجموعه از مجموعه الف. الف. سمیونوف گرفته شده است. نسخه‌ها در باب تاریخ ایران و آسیای میانه، شرح احوال، جغرافیا، تصوف و ادبیات منظوم و منثور است.

۳- کتابخانه دولتی فردوسی ۳۲

بخش دست‌نویس‌های شرقی

Firdawsi State Library
Department of Oriental Manuscripts

نشانی: Rudaki 36, 734025 Dushanbe

Tel.: 27-47-26

تاریخ تأسیس: ۱۹۳۴م.

وضعیت: کتابخانه ملی.

شمار کل دست‌نویس‌ها: ۲۲۰۶ (۵۴۶ عربی، ۱۴۹۴

فارسی / تاجیکی، ۱۶۶ ترکی).

توصیف مجموعه: نک:

1983. "Bestsenye sokrovishcha tadjzhiksko ĭ kultury". By A. YUNUSOV. *Biblioteke imeni A.*

Firdousi- 50 let (sbornik statei)/ Kitobkxonai. ba nomi Firdavsi- 50 sola (majmū ai makolaho). Dushanbe: Irfon, 1983, pp. 60-71.

بررسی مجموعه دست‌نویس‌های فارسی / تاجیکی.

◀ فهرست‌های منتشر شده:

[۷] 1938. “Neskol’ko rukopise ĭ iz sobraniya Gosudarstvenno ĭ Publichno ĭ Biblioteki v Stalinabade”. By A. SHAKHANSHAEV. *Trudy Tadzhi-kistansko ĭ Bazy AN SSSR*, 9, 1938, pp. 41-52.

توصیف ۷ دست‌نویس. (منبع: آکیموشکین و بورشچوسکی ۱۹۶۳م، ص ۲۳۳).

[۷۲] 1971-83. *Fehrasti dastnavishoi tojikī-forsī. Katalog tadjhikskopersidskikh rukopisei*. By A (BDULLODZHAN) YUNUSOV & N(AZIRA) KAROMATULLOEVA. Ed. A’LOKHON AFSAHZOD. Dushanbe. 3 vols. Facsimiles.

[فهرست دست‌نویس‌های تاجیکی - فارسی]

در این فهرست به تاجیکی، نمایه‌هایی نیز به فارسی و مقدمه‌ای به روسی آمده است. در این اثر، توصیف مشروح ۲۹۹ دست‌نویس فارسی - تاجیکی و نیز نمایه‌های عناوین، مؤلفان، کاتبان، صحافان، تاریخ کتابت و مهرها آمده است.

[۷۳] ۱۹۷۷م. «مخطوطات انتقتهای بعثه معهد المخطوطات إلى الإتحاد السوفییتی: المكتبة العامة (الفردوسی) فی دوشنبه بتاجیکستان»، مجله معهد المخطوطات العربیة، ۲۳(۲)، ۱۹۷۷م، ص ۱۳۹.

[۷۴] ۱۹۷۹م. «کتابخانه فردوسی در شهر دوشنبه»، از محمدتقی دانش‌پژوه، نسخه‌های خطی، ۹، ۱۳۵۸هش، ص ۱۰۹-۸۷.

> [۷۵] ۲۰۰۲م. فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه ملی تاجیکستان (ابوالقاسم فردوسی)، جلد اول، تألیف علی بهرامیان با همکاری عبدالله یونس اف، قم: کتابخانه

آیت‌الله مرعشی نجفی با همکاری تهران: مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۰هش، هجده + ۱۲۵ص. با نمایه مؤلفان. < فهرست منتشر نشده:

دو دفتر ثبت دست‌نویس و نیز فهرست برگه‌ای (بنابر عنوان و زبان) از دست‌نویس‌های مجموعه وجود دارد.

۴ ❖ مؤسسه شرق‌شناسی ❖ ۳۳

Institute of Oriental Studies

تاریخ تأسیس: ۱۹۵۳م.

وضعیت: بخشی از فرهنگستان علوم تاجیکستان. شمار کل دست‌نویس‌ها: ۵۳۰۰ (بیش از ۱۰۰۰ عربی، شماری پشتو، ۳۷۰۰ فارسی / تاجیکی، ۳۵۰ ترکی). به همراه شماری میکروفیلم و فتوکپی اسناد و مدارک.

توصیف مجموعه: مجموعه اساساً از آن مؤسسه زبان و ادبیات بود و بعدها دست‌نویس‌هایی از مؤسسات دیگر به آن افزوده شد.

نک:

1965. “Fond vostochnykh rukopise ĭ AN Tadjhiksko ĭ SSR i ego izuchenie”. By M. BAKOEV. *Narody Azii i Afriki*, 1965 vi, pp. 223-225.

1990. “O Printsipakh nauchnogo opisaniya i katalogizatsii fonda vostochnykh rukopise ĭ AN Tadjhiksko ĭ SSR”. By A. ALIMARDONOV. *Materialy Vsesoyuznogo Rabochego Soveshchaniya po Problemam Vostochno ĭ Arkeografii, Leningrad..., 1988 (Archaeo-graphia Orientalis)*. Moscow, 1990, pp. 9-16.

> ۱۳۷۵هش. «گنجینه نسخ خطی آکادمی علوم جمهوری تاجیکستان»، از امریزدان علیمردان، در: ایران‌شناسی، ش ۶، تابستان ۱۳۷۵هش، ص ۹۹-۸۸. <

◀ فهرست‌های منتشر شده:

[۷۶] 1960-78. *Katalog vostochnykh rukopisei Akademii Nauk Tadzhiksko i SSR. Fehristi dastkhathoi sharqii Akademiyai Fanhoi RSS Tojikiston*. By A.M. MIRZOEV, A. [N.] BOLDYREV, M.I. ZAND & A.E. BERTEL'S. Stalinabad/ Dushanbe: Donish. 6 vols. Plates.

[فهرست دست‌نویس‌های شرقی در فرهنگستان علوم تاجیکستان]

توصیف مشروح ۱۳۶۰ دست‌نویس فارسی-تاجیکی، ۲۳۸ ترکی و ۴۵ عربی-فارسی-ترکی، به زبان روسی با نمایه‌های عنوان، آغاز، مؤلفان، کاتبان، صحافان، مهرها، تاریخ کتابت، نسخ نایاب و به خط مؤلف.

[۷۷] ۱۹۶۷م. نک: فهرست مشترک برتلس و بقایوف که در آن دست‌نویس‌های بدخشان-که میکروفیلم و فتوکپی آنها در فرهنگستان وجود دارد- توصیف شده است.

[۷۸] ۱۹۷۷م. «مخطوطات انتقتهای بعثة معهد المخطوطات إلى الإتحاد السوفییتی: مكتبة معهد الدراسات الشرقية في دوشنبه بتاجیکستان»، مجلة معهد المخطوطات العربية، ۲۳(۲)، ۱۹۷۷م، ص ۱۴۰-۱۳۹.

[۷۹] ۱۹۷۹م. «بنیاد خاورشناسی شهر دوشنبه: کتاب‌های فارسی»، از محمدتقی دانش‌پژوه، نسخه‌های خطی، ۹، ۱۳۵۸هش، ص ۴۷-۱.

[۸۰] 1986. *Katalog khudozhestvenno oformlennyykh vostochnykh rukopisei Akademii Nauk Tadzhikskoi SSR*. By L.N. DOUKHDOEVA. Dushanbe: Donish. 185pp. Illustrations.

فهرست مشروح ۲۸۹ دست‌نویس فارسی مذهب یا مصوّر که بنا بر زمان منظم شده‌اند. در این اثر، نمایه‌های مؤلفان، خطاطان و نقاشان آمده است.

> [۸۱] ۱۳۸۳-۱۳۷۶هش. فهرست نسخ خطی انستیتوی آثار خطی تاجیکستان، تهران و قم، ۴ جلد.

جلد ۱: به کوشش گروه پدیدآورندگان، زیر نظر سید علی موجانی و امیرزادان علی‌مردان، تهران: مؤسسه چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۷۶هش، بیست و دو + ۳۸۰ص. بدون نمایه.

جلد ۲: به کوشش گروه پدیدآورندگان، زیر نظر سید علی موجانی و امیرزادان علی‌مردان، قم: کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی با همکاری تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۸هش، ۳۶۸ص. با دو نمایه عنوان و اشخاص.

جلد ۳: به کوشش امیرزادان مردان، یونس کرامتی، قدرت ایلچی بیگ، بشیر یاقمورلی، زیر نظر علی بهرامیان و سید علی موجانی، قم: کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی با همکاری تهران: مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۹هش، [۸] + ۳۳۸ص. بدون نمایه.

جلد ۴: به کوشش حسین مطیعی امین، امیرزادان علی‌مردان، مهدی کریمی، تهران: اداره کل اسناد و خدمات پژوهشی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۳هش، [۶] + ۱۸۲ص. با دو نمایه نویسندگان و کاتبان. <

فهرست در دست انتشار:

[۸۲] *Catalogue of examples of calligraphy in the Academy of Sciences*. By M. SHARIFOV & L. DODKHDOEVA.

[فهرست منتخباتی از خوشنویسی در فرهنگستان علوم] توصیف ۸۶۸ قطعه، با نمایه نام‌ها.

فهرست منتشر نشده:

صورتی دست‌نویس و نیز فهرست برگه‌ای (ناقص) بنا بر عنوان و مؤلف از دست‌نویس‌های مجموعه موجود است.

ده مجلد دیگر از فهرست دست‌نویس‌های شرقی (نک: پیش از این، ذیل ۱۹۷۸-۱۹۶۰م) در دست تهیه است که پنج مجلد آن به دست‌نویس‌های عربی می‌پردازد.

۷ ❖ مؤسسه دولتی تعلیم و تربیت ❖ ۳۶
State Pedagogical Institute

شمار کل دست‌نویس‌ها: ح ۲۰۰ (عربی، فارسی، تاجیکی).
توصیف مجموعه: دست‌نویس‌ها توصیف نشده‌اند و کمتر به آن‌ها پرداخته شده است.
فهرست منتشر نشده: صورت کلی کتاب‌ها که نسخه‌ها نیز در آن ثبت شده‌اند.

۸ ❖ کتابخانه دانشگاه دولتی تاجیکستان ❖ ۳۷
Tajik State University Library

نشانی: Rudaki 17, 734016 Dushanbe
Tel.: 27-34-37

تاریخ تأسیس: ۱۹۴۸ م.
وضعیت: کتابخانه دانشگاه.
شمار کل دست‌نویس‌ها: ح ۳۰۰ (عربی، پشتو، فارسی، تاجیکی، ترکی، اردو).
توصیف مجموعه: این مجموعه فهرست نشده و به دست‌نویس‌های آن کمتر پرداخته شده است.

۵ ❖ کتابخانه جامی ❖ ۳۴
Jami Library

نشانی: Faculty of Literature,
Tajik State University
وضعیت: کتابخانه دپارتمان دانشگاه.
شمار کل دست‌نویس‌ها: ح ۸۰.
❖ فهرست‌های منتشر شده:
[۸۳] ۱۹۷۹ م. «کتابخانه جامی در دانشکده ادبیات شهر دوشنبه»، از محمدتقی دانش‌پژوه، نسخه‌های خطی، ۹، ۱۳۵۸ هـ.ش، ص ۴۸-۵۸.

۶ ❖ مؤسسه زبان و ادبیات رودکی ❖ ۳۵
Rudaki Institute of Language and Literature

وضعیت: بخشی از فرهنگستان علوم تاجیکستان.
❖ فهرست‌های منتشر شده:
[۸۴] ۱۹۷۹ م. «کتابخانه رودکی»، تألیف محمدتقی دانش‌پژوه، نسخه‌های خطی، ۹، ۱۳۵۸ هـ.ش، ص ۵۹-۸۶.

پیوست کتاب‌شناختی

- دلیل فهارس المخطوطات في المجمع الملكي لبحوث الحضارة الإسلامية. ویرایش دوم، عثمان: المجمع الملكي لبحوث الحضارة الإسلامية، مؤسسه آل البيت، ۱۹۸۶م. دوشنبه، ص ۱۶۳، ش ۵۴۸-۵۴۷.
- Huisman, A. J. W. *Les manuscrits arabes dans le monde: une bibliographie des catalogues*. Leiden: Brill, 1967.
- [دست‌نویس‌های عربی در دنیا: کتاب‌شناسی فهرست‌ها] دوشنبه، ص ۸۰.
- Lebedev, V. V. "Opisanie blizhnvestochnykh i sredneaziatskikh rukopisei v SSSR". *Izvestiya na Narodnata Biblioteka "Kiril i Metodii"*, 16 (22), 1981, pp. 693-700.
- [فهرست دست‌نویس‌های خاور نزدیک و آسیای میانه در اتحاد جماهیر شوروی] تاجیکستان، ص ۶۹۷.
- Mikhaïlova, I. B. & Khalidov, A. B. *Bibliografiya arabskikh rukopisei*. Moscow: Nauka, 1982.
- [کتاب‌شناسی دست‌نویس‌های عربی] دوشنبه، ص ۲۲۸ و ۲۴۸، ش ۱۱۲۵.
- Pearson, J. D. *Index Islamicus: Second Supplement 1961-1965. A catalogue of articles on Islamic subjects in periodicals and other*
- Akimushkin, O. F. & Borshchevski ĭ, Yu. E. "Materialy dlya bibliografii rabot o persidskikh rukopisyakh". *Narody Azii i Afriki*, 1963 iii, pp. 165-174; 1963 vi, pp. 228-241.
- [مدارکی برای فهرست دست‌نویس‌های فارسی] کتاب‌شناسی فهرست‌ها و توصیف دست‌نویس‌های فارسی. دوشنبه، ص ۲۳۳-۲۳۴.
- عواد، کورکیس. فهارس المخطوطات العربية في العالم، کویت: معهد المخطوطات العربية، ۱۹۸۴م، ج ۲.
- دوشنبه، ج ۱، ص ۱۱۱-۱۱۲، ش ۳۷۱-۳۷۱.
- Birnbaum, E. "Turkish manuscripts: cataloguing since 1960 and manuscripts still uncatalogued. Part 3: USSR, Iran, Afghanistan, Arab lands (except Palestine), Israel and Palestine, India and Pakistan, China". *Journal of the American Oriental Society*. 103, 1983, pp. 691-707.
- [دست‌نویس‌های ترکی: فهرست‌شده از سال ۱۹۶۰م و فهرست‌نشده. بخش ۳: اتحاد جماهیر شوروی، ایران، افغانستان، کشورهای عربی (به جز فلسطین)، اسرائیل و فلسطین، هند و پاکستان، چین] فرهنگستان علوم تاجیکستان، ص ۶۹۳.

Muslim world. London: Mansell, 1991. 2 vols
[ایندکس اسلامیکوس ۱۹۸۵-۱۹۸۱: کتاب‌شناسی
کتاب‌ها و مقالات دربارهٔ دنیای اسلام]
فهرست‌ها و بررسی‌های مجموعه‌ها؛ نمایشگاه‌ها،
ص ۴۸-۵۶.

Sezgin, Fuat, *Geschichte des arabischen
Schrifttums*. Band VI. Leiden: Brill, 1978.

[تاریخ نگارش‌های عربی]

کتابخانه‌های مجموعه‌های دست‌نویس عربی.

دوشنبه، ص ۴۵۷.

> و ترجمهٔ فارسی آن با این مشخصات:

سزگین، فواد. کتابخانه‌ها و مجموعه‌های نسخه‌های

عربی در جهان، همراه با... ترجمه، تنظیم و فهرست‌ها از

چنگیز پهلوان، تهران: معارف، ۱۳۶۶ ه.ش، پنجاه +

۵۴۳ ص.

دوشنبه، ص ۲۰۱-۲۰۲ <

collective publications. Cambridge: Heffer,
1967.

[ایندکس اسلامیکوس: پیوست دوم ۱۹۶۵-۱۹۶۱،
فهرستی از مقالات موضوعات اسلامی در پیاپی‌ها و دیگر
مجموعه مقالات]

فهرست‌ها، توصیف دست‌نویس‌ها. I. دست‌نویس‌ها:
کلیات، ص ۱۳-۱۲، تاجیکستان اتحاد جماهیر شوروی،
ص ۱۳، ش ۳۵۹.

Pearson, J.D. *Oriental manuscripts in Europe
and North America: a survey*. Zug: Inter
Documentation, 1971 (Bibliotheca Asiatica,
7).

[دست‌نویس‌های شرقی در اروپا و آمریکای شمالی: یک
بررسی]

دوشنبه، ص ۲۹۸-۲۹۹.

Roper, G.J. *Index Islamicus 1981-1985: a
bibliography of books and articles on the*